

Ontwerp Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)

De Verordening Romte Fryslân 2014, zoals vastgesteld op 24 juni 2014, en in werking getreden op 1 augustus 2014, en laatstelijk gewijzigd op 21 februari 2018 wordt als volgt aangepast:

A. Artikel 9.1 Nieuwe windturbines

Het bestaande artikel 9.1.1 wordt vernummerd tot artikel 9.1.1 lid 1.

Na artikel 9.1.1 lid 1 wordt een nieuw lid 2 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

2. In afwijking van het eerste lid kan in een ruimtelijk plan het plaatsen van maximaal 3 windturbines op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf worden toegestaan, met in achtneming van de volgende voorwaarden:
 - a. de windturbines mogen een maximale as-hoogte van 15 meter hebben;
 - b. het op te stellen vermogen mag het energieverbruik van het agrarische bedrijf niet te boven gaan;
 - c. de turbines moeten zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten, waarbij de mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend.

Na artikel 9.1.1. lid 2 wordt een nieuw lid 3 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

3. In afwijking van het eerste lid kan in een ruimtelijk plan een nieuwe solitaire windturbine met een tiphoogte van maximaal 100 meter worden toegestaan ter vervanging van meerdere solitaire windturbines, met inachtneming van de volgende voorwaarden:
 - a. de gezamenlijke tiphoogte van de te vervangen windturbines is minimaal gelijk aan de tiphoogte van de nieuwe windturbine;
 - b. de te vervangen windturbines hebben een tiphoogte van 45 meter of meer;
 - c. de omgeving moet participeren in het planproces;
 - d. de opbrengsten komen mede ten goede aan de directe omgeving;
 - e. er mogen geen windturbines worden geplaatst op de Waddeneilanden;
 - f. de windturbine moet zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten.

B. Artikel 9.2.1 Opschalen bestaande windturbines

Het bestaande artikel 9.2.1 wordt vernummerd tot artikel 9.2.1 lid 1.

Na artikel 9.2.1 lid 1 wordt een nieuw lid 2 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

2. In afwijking van het eerste lid kan in een ruimtelijk plan het vervangen van een bestaande windturbine, worden toegestaan, mits:
 - a. het gaat om het vervangen van een solitaire windturbine nabij het dorp;
 - b. de bestaande windturbine is voortgekomen uit een lokaal maatschappelijk initiatief en de opbrengsten van de windturbine volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap;
 - c. de tiphoogte van de nieuwe windturbine maximaal 100 meter bedraagt;
 - d. de windturbine op de bestaande locatie wordt opgericht, met dien verstande dat de locatie van de windturbine beperkt mag verschuiven als dit vanuit oogpunt van milieu of veiligheid dan wel vanwege de landschappelijke- of stedenbouwkundige structuur gewenst is.

Toelichting Ontwerp Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)

Algemeen

In het bestuursakkoord 2019-2023 'Vernieuwen in vertrouwen' Geluk op 1' zijn de ambities voor het opwekken van duurzame energie benoemd. In 2030 wordt 33% van de Friese energie duurzaam opgewekt en 25% energie bespaard ten opzichte van 2010. De nadere uitwerking hiervan vindt plaats via de Regionale Energiestrategie (RES) en de provinciale omgevingsvisie. Verschillende partijen in Fryslân zullen in dit kader samen tot concrete plannen moeten komen voor warmtevoorziening in de 'bebouwde omgeving' en grootschalige duurzame energieopwekking.

In het bestuursakkoord zijn een aantal energieprincipes benoemd, die richting moeten geven aan de inzet van de provincie bij de totstandkoming van de RES. Een van deze principes bevat een voorstel voor nieuw beleid voor windturbines. Bij de besluitvorming op 25 september 2019 over de ontwerp-omgevingsvisie hebben Provinciale Staten bij amendement de beleidsvoorstellen voor windturbines in de ontwerp-omgevingsvisie laten opnemen.

Van het nieuwe voorgenomen beleid kan door gemeenten op dit moment nog geen gebruik worden gemaakt, omdat de Verordening Romte Fryslân 2014 dit nog niet toestaat. Vanwege de grote belangstelling van o.a. gemeenten, energiecoöperaties en particulieren om conform de beleidsuitgangspunten in het bestuursakkoord en ontwerp-omgevingsvisie een nieuwe windturbine te plaatsen, is vooruitlopend op de RES en vaststelling van de omgevingsvisie, het voorgenomen beleid vertaald in deze partiële wijziging van de Verordening Romte.

De wijziging van de Verordening Romte Fryslân 2014 bevat een regeling voor het toestaan van windturbines. Onder voorwaarden is ruimte voor de volgende ontwikkelingen:

- a. het realiseren van een windmolen met een ashoogte van 15 meter bij agrarische bebouwing;
- b. het opschalen van bestaande dorpsmolens tot een tiphoogte van 100 meter;
- c. het plaatsen van een nieuwe solitaire turbine met een tiphoogte van 100 meter na sanering van minimaal 100 meter aan oude windturbines.

Artikelsgewijze toelichting

A. Artikel 9.1 Nieuwe Windturbines

Windturbines 15 meter

In [artikel 9.1.1 lid 2](#) wordt de mogelijkheid geboden om maximaal 3 windturbines met een ashoogte van maximaal 15 meter te plaatsen op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf. Het maximaal op te stellen vermogen mag de eigen behoefte van het bedrijf niet te boven gaan.

tiphoogte

Er is geen maximale tiphoogte voor de windturbine opgenomen. De EAZ-molen geldt veelal als voorbeeld, maar enige flexibiliteit in tiphoogte is nodig om ook andere leveranciersde ruimte te bieden voor het ontwikkelen van een soortgelijke windturbine met dezelfde maximale ashoogte.

eigen behoefte

Om aan te tonen dat de te plaatsen windturbine(s) de eigen behoefte van het bedrijf niet te boven gaat wordt van gemeenten verwacht dat in de ruimtelijke onderbouwing wordt vermeld wat de energie-behoefte van het agrarische bedrijf is in de huidige situatie en hoeveel vermogen wordt opgewekt met de windturbine(s). Als sprake is van een energiemix

met zonnepanelen en mestvergisting dan moet het vermogen dat wordt opgewerkt met andere vormen van duurzame energie worden verwerkt in de berekening.

inpassing

In de regels van de verordening wordt van gemeenten gevraagd om de windturbines goed in te passen en daarbij de tevens mogelijkheden voor zon op dak te verkennen. Maatwerk is belangrijk. Wanneer zon op dak een reële optie is voor het bedrijf dan moet zorgvuldig worden afgewogen of vanuit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit het plaatsen van zon op dak dan niet de betere manier is om te voorzien in de eigen energiebehoefte.

procedure

Het draagvlak dat in de provincie aanwezig is voor windturbines van 15 meter willen wij graag behouden. Wij vinden het daarom belangrijk dat van geval tot geval een gedegen afweging wordt gemaakt tussen de opties voor zon op dak en wind. Wij willen hier ook op toezien. Wij vragen daarom van gemeenten om alleen met een uitgebreide procedure omgevingsvergunning, wijzigingsplan of postzegelplan mee te werken aan het plaatsen van windturbines van 15 meter. Concreet betekent dit dat over alle aanvragen voor het plaatsen van één of meerdere windturbine (s) wettelijk vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 Besluit Ruimtelijke Ordening/artikel 6.18 Besluit omgevingsrecht met de provincie gevoerd zal moeten worden.

Opschalen en saneren

In artikel 9.1.1 lid 3 wordt de mogelijkheid geboden om meerdere bestaande solitaire windturbines (tiphoogte > 45 meter) te vervangen door één nieuwe solitaire windturbine met een tiphoogte van maximaal 100 meter.

sanering

Het aanzien van Fryslân verbetert als meerder solitaire windturbines verdwijnen ten gunste van één nieuwe. Daarom geldt dat het aantal meters turbine (in tiphoogte) dat opgeruimd wordt minimaal gelijk is aan het aantal meter turbine dat er voor terugkomt. Windturbines met een tiphoogte van minder dan 45 meter tellen niet mee voor de sanering. Deze categorie van windturbines zal op termijn vanzelf verdwijnen.

Om gebruik te kunnen maken van de saneringsregeling ten behoeve van het plaatsen van één windturbine met een tiphoogte van 100 meter, is het nodig om twee bestaande windturbines met een tiphoogte van 50 meter of drie bestaande windturbines met een tiphoogte van 45 meter te saneren.

draagvlak

Wij hechten veel waarde aan draagvlak. Wij denken echter dat het niet doelmatig is om normen voor draagvlak aan gemeenten op te leggen. Dit gaat ten koste van de flexibiliteit en kan onnodig belemmerend werken. Wel is als eis opgenomen dat de omgeving moet participeren in het planproces. De precieze invulling van deze voorwaarde wordt aan de gemeente overgelaten. De gemeente moet er voor zorgdragen dat de bewoners op zorgvuldige wijze betrokken worden bij een ontwikkeling die impact heeft op hun leefomgeving.

De ervaring leert dat veel gemeenten het onderwerp draagvlak en participatie zelf al hebben opgepakt. Wettelijk gezien moet de gemeente immers ook zorgdragen voor een uitvoerbaar plan. Projecten waar geen of weinig aandacht is besteedt aan participatie hebben in de praktijk weinig kans van slagen.

Het Agentschap NL van het Ministerie van Economische zaken heeft een 'stappenplan voor een succesvolle aanpak in uw gemeente' beschikbaar gesteld. In dit stappenplan wordt uitgelegd wat de voordelen van vroegtijdige betrokkenheid van de omgeving zijn en op welke wijze het informeren en participeren van omwonenden vormgegeven kan worden. Wij adviseren gemeenten om bij initiatieven voor het plaatsen van een nieuwe windturbine gebruik te maken van dit stappenplan.

financiële participatie

Wij vinden het belangrijk dat de opbrengsten van de nieuwe windturbine ten goede komen aan de directe omgeving. Bij de concrete invulling van de voorwaarde dat de opbrengsten ten goede moeten komen aan de directe omgeving vragen wij van gemeenten om zoveel als mogelijk de 50% norm in het Klimaatakkoord aan te houden. Dit betekent dat in principe minimaal 50% van de opbrengsten ten goede moet komen aan de omgeving.

De norm van 50% hebben wij bewust niet als eis in de wijziging van de verordening opgenomen. Het opnemen van een norm zou juridisch hard zijn. Wij zijn van mening dat er ruimte moet zijn om mee te werken aan een project waar veel draagvlak voor is, maar waar in de business-case een norm van 50% niet haalbaar blijkt.

Wij laten het bepalen van de reikwijdte van het begrip 'directe omgeving' in principe aan de gemeente. Wij denken dat het gebied binnen een straal van 3 km rondom de nieuwe te plaatsen windturbine als 'directe omgeving' kan worden aangemerkt. Maatwerk is echter mogelijk. Bij voorkeur wordt door een of meerdere dorpen in de omgeving een energiecoöperatie (of een andere organisatievorm) opgericht die mede-eigenaar wordt van de windturbine en de belangen van de omwonenden kan behartigen.

Waddeneilanden

Omdat wij de unieke landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden van de Waddeneilanden in stand willen houden vinden wij het niet gewenst om windturbines van 100 meter toe te staan op de Waddeneilanden. Het plaatsen van nieuwe windturbines op de Waddeneilanden is daarom uitgesloten.

inpassing

Omdat het project het realiseren van een nieuwe windturbine van 100 meter op een geheel nieuwe locatie kan behelzen, willen wij betrokken worden bij de inpassing van de windturbine binnen de kernkwaliteiten van het landschap. Wij verwachten van gemeenten dat zij ons in een vroegtijdige stadium (nog voor het wettelijk vooroverleg) betrekken bij projecten voor sanering en opschaling.

B. Artikel 9.2.1 Opschalen bestaande windturbines

Vervangen dorpsmolens

In artikel 9.2.1 wordt de mogelijkheid geboden om een bestaande dorpsmolen te vervangen door een dorpsmolen met een tiphoogte van maximaal 100 meter.

bestaande dorpsmolen

Alleen bestaande dorpsmolens komen in aanmerking om op te schalen. In het bestuursakkoord zijn de volgende eisen genoemd waaraan een molen moet voldoen om het predikaat dorpsmolen te krijgen:

- a. er is sprake van het vervangen van een solitaire windturbine;
- b. de bestaande windturbine staat nabij het dorp;
- c. de windturbine is voortgekomen uit een lokaal maatschappelijk initiatief; en
- d. de opbrengsten komen volledig ten goede aan de lokale gemeenschap.

Deze eisen zijn één op één in de regeling voor dorpsmolens in de verordening opgenomen.

Wij zijn voornemens in de vast te stellen wijziging van de verordening een limitatieve lijst van dorpsmolens in de begripsbepaling 'bestaande dorpsmolen' op te nemen, zodat volstrekt helder is welke dorpsmolens in aanmerking komen voor opschaling. Vooraf moet duidelijk zijn dat alle dorpsmolens in de lijst voldoen aan de voorwaarden, zoals die ook zijn benoemd in het bestuursakkoord. De voorwaarden onder a. en b. zullen dan overbodig zijn en komen in de vast te stellen verordening te vervallen.

voorlopige lijst met dorpsmolens

Uit informatie van de Feriening Fryske Doarpsmûnen (FFD) blijkt dat bij de volgende dorpen een solitaire dorpsmolen aanwezig is:

- Hitzum
- Idsegahuizum
- Britswert
- Wyns/Bartlehiem/Tergreft
- Wommels/lens
- Reduzum
- Kubaard
- Tzum
- Reahûs

Tijdens de inspraakperiode zullen wij met de eigenaren van deze dorpsmolens overleg voeren om te beoordelen of de dorpsmolens aan de eisen uit het bestuursakkoord voldoen. De dorpsmolens die hebben aangetoond dat aan alle eisen wordt voldaan worden opgenomen in de limitatieve opsomming in de begripsbepaling 'bestaande dorpsmolen'. De overige dorpsmolens zullen van de voorlopige lijst worden geschrapt.

Mogelijk zijn er in Fryslân ook nog enkele dorpsmolens die niet zijn aangesloten bij de FFD. Eigenaren van dorpsmolens die nog niet bekend zijn bij de provincie kunnen zich tijdens de inspraakperiode melden. Ook met deze eigenaren zal overleg worden gevoerd om te bepalen of sprake is van een bestaande dorpsmolen. De aangemelde dorpsmolens die aan de eisen voldoen worden alsnog in de limitatieve lijst opgenomen. Dorpsmolens die zich niet hebben aangemeld, en dus niet op de limitatieve lijst zijn opgenomen, komen niet in aanmerking voor opschaling.

opbrengsten komen ten goede aan de gemeenschap

Omdat het belangrijk is dat de opbrengsten van de nieuwe dorpsmolens, net als de bestaande dorpsmolens, volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap, is dit als voorwaarde voor opschaling in de verordening opgenomen. Dit voorkomt dat bestaande dorpsmolens door ontwikkelaars opgekocht kunnen worden.

locatie vervangende dorpsmolens

De nieuwe dorpsmolen moet in principe op de zelfde locatie als de bestaande dorpsmolen worden geplaatst. Vanwege milieuregels en veiligheid kan het echter nodig zijn om de dorpsmolen te verplaatsen. De aan te houden afstanden tot gevoelige objecten zullen bij een hogere dorpsmolen groter zijn. In de regels is daarom het beperkt verschuiven van de dorpsmolen mogelijk gemaakt. Een verschuiving is ook mogelijk als dit met het oog op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit gewenst is.

Wij gaan er vanuit dat gemeenten ons in een voorfase al betrekken bij projecten, wanneer sprake is van het verschuiven van de locatie van de dorpsmolen.

draagvlak

Wij verwachten dat plannen voor het opschalen van dorpsmolens kunnen rekenen op groot draagvlak uit de directe omgeving. Door het vervangen van de bestaande dorpsmolen kan de impact op de nabije omgeving wel veranderen. De dorpsmolen wordt hoger en wellicht moet de dorpsmolen zelfs worden verplaatst. Wij adviseren gemeenten om hier op zorgvuldige wijze mee om te gaan, bijvoorbeeld door gebruik te maken van het voornoemde stappenplan van Agentschap NL.